

A.

Mødet den 15. Septbr. 1938.

Fraværende: Hans Madsen og Stecher Christensen.

Borgmesteren bragte en Tak til afdøde Direktør Busch, som i 17 Aar havde været Kommunalrevisor, og udtalte et Ære være hans Minde. (Tilslutning!).

Borgmesteren oplyste, at der vilde blive sendt Meddelelse til Suppleanten, Landsretssagfører K. Rønnow, om at indtræde som Revisor.

1. (J. Nr. 466—1938). Skrivelse fra Socialministeriet med Godkendelse af Arbejdet ved Udvidelse af **Idrætsparkens Tilskuerplads** som Ungdomsarbejde.

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 187—1938). Skrivelse fra Justitsministeriet om, at Andragendet fra Trøjborg Handels- og Haandværkerforening om Bevilling til et **Biograf-teater** paa Trøjborg ikke for Tiden kan imødekommes.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 120—1938). Meddelelse fra Indenrigsministeriet om, at Politispektør A. Dahl, København, er udnævnt til Chef for det **civile Luft-værn**.

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 113—1938). Skrivelse fra Indenrigsministeriet angaaende foretaget **Gennemsyn af Kommuneregnskabet** for 1935—36.

Borgmesteren henviste til, at der i Skrivelsen stod, at man gik ud fra, at de kommunale Revisorer mindst 1 Gang hvert Aar foretager Kasseeftersyn. Taleren kunde oplyse, at naar der foretages Kasseeftersyn, tilgaar der altid Revisorne Meddelelse derom.

Toges til Efterretning.

5. Indenrigsministeriets Approbation paa **Købekontrakter** med:

- a. (J. Nr. 22³⁵—1938). Murermester E. Espensen og Fru M. C. Johansen.
- b. (J. Nr. 22³⁴—1938). Murermestrene A. J. og E. Andreassen.
- c. (J. Nr. 22³³—1938). Tømrmester J. Christensen.
- d. (J. Nr. 22³²—1938). Murermester R. B. Broman og Tømrmester H. Broman.
- e. (J. Nr. 22³¹—1938). Tømrerne E. C. Christensen og Hans Olsen samt Murermester K. B. Winther.
- f. (J. Nr. 22³⁶—1938). Murermester A. Mortensen.
- g. (J. Nr. 11¹⁴—1938). Lagerarbejder R. Rasmussen.
- h. (J. Nr. 11¹⁶—1938). Elektriker Paaske Pedersen.
- i. (J. Nr. 11¹⁷—1938). Chauffør Bach Malle.
- j. (J. Nr. 11¹⁵—1938). Fru Sigrid Mikkelsen.
- k. (J. Nr. 22³⁷—1938). Murermester Holger Nielsen.
- l. (J. Nr. 22⁴⁰—1938). Snedkermester Chr. Schou.
- m. (J. Nr. 22³⁸—1938). Murermester M. Laasby.
- n. (J. Nr. 11¹⁹—1938). Arbejdsmand K. A. Rathcke.
- o. (J. Nr. 22³⁰—1938). Murermester P. Frisch og Tømrmester A. P. Jacobsen.
- p. (J. Nr. 22³⁹—1938). Ingeniør H. Thede.

Toges til Efterretning.

6. (J. Nr. 262—1938). Indenrigsministeriets Samtykke til **Erhvervelse af Ejendommen** Mejlgade 59.

Toges til Efterretning.

7. (J. Nr. 532—1938). Skrivelse fra Justitsministeriet med Fornyelse af **Biografteaterbevilling** i Aarhus Teater.

Toges til Efterretning.

8. (J. Nr. 384—1938). Indenrigsministeriets Samtykke til **Køb af Matr. Nr. 66 a**, 95 a og 95 au af Markj., samt Matr. Nr. 2116 a af Bygr.

Toges til Efterretning.

9. (J. Nr. 419—1938). Indstilling angaaende **Anlæg af Bethesdavej og Aldersrovej** ved Skovvangsvej.

Fra Stadsingeniøren forelaa Overslag, hvorefter Udgiften i Aar vil andrage 23000 Kr.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse indstiller, at Vejarbejderne bringes til Udførelse, og at der i det førstkommende Byraadsmøde vil blive forelagt Indstilling om, paa hvilken Maade Udgiften vil være at udrede.

Borgmesteren foreslog, at Udgifterne afholdes paa Kontoen for Gadeanlæg i nordre Bydel.

Indstillingen var vedtaget ved Cirkulation. Forslaget om Afholdelse af Udgifterne tiltraadtes.

10. (J. Nr. 3¹⁰—1938). **Vandværkets Regnskab** for 1937—38.

Toges til Efterretning.

11. (J. Nr. 12¹¹—1938). Indstilling fra Socialudvalget om **Bevilling af Brændselshjælp** til Aldersrente- og Invaliderrentenydere.

Følgende Indstilling forelaa:

»Det indstilles herved, at der i Henhold til Lov om Folkeforsikring § 40, Stk. 5, til Aldersrente- og Invaliderrentenydere indtil videre ydes 3 Sække Bøgebrænde og 1 Sæk Optændings-

120 Udsat den 10. September 1887.

brænde omkring 10. Oktober og 5 hl Koks omkring 1. November. Rentenydere, der ikke kan modtage Naturalydelser, paa Grund af at de har Centralvarme, vil faa tilstaaet et Beløb af 10 Kr. pr. Maaned i Oktober og November som Brændselshjælp. Der vil senere fremkomme Indstilling med Hensyn til Brændselsydelser senere paa Vinteren, ligesom man skal fremsende Liste over de Rentenydere, der modtager Brændselshjælp i indeværende Vinter.

Alle Rentenydere med fradragsfri Indtægt vil faa Brændselshjælp. Rentenydere, der har en Indtægt udover det fradragsfri Beløb, vil kun i ganske særlige Tilfælde faa bevilget Brændselshjælp.«

Thomas Christensen fandt, at det var noget sent at begynde Leveringen til 1. November, idet man allerede var begyndt at fyre. Taleren vilde henstille, at Tidspunktet rykkes frem, i hvert Fald for Koksenes Vedkommende.

Chr. Nielsen oplyste, at naar de først fik Træ, var det Meningen, at det kunde bruges til Fyring i Oktober, hvor der ikke skulde saa meget til. Det var nødvendigt at bruge det Træ, som hugges paa Arbejdsanstalten. Der var ingen Grund til at lave om paa Indstillingen.

Thomas Christensen pegede paa, at de først skulde have Træet til Oktober, og de var nødt til at fyre inden den Tid. Nogle vilde komme til at vente 2 Maaneder paa deres Koks, og det var meningsløst. Taleren vilde foreslaa, at Koksene leveres omkring 1. Oktober.

Chr. Nielsen svarede, at i saa Fald vilde man brænde inde med Træet. Forslaget var det samme som tidligere Aar, og der var ingen rimelig Grund til at ændre det.

Borgmesteren bemærkede, at der jo altid kunde rettes en Henstilling til Udvalget om en tidligere Levering, saa kunde Udvalget jo overveje det.

Indstillingen vedtoges.

12. (J. Nr. 493—1938). Andragende fra **Det danske Hospitalsfond** i Hamborg om Tilskud.

Socialudvalget foreslaar at yde 300 Kr.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 3⁵—1938). **Efterbevilling** af Overskridelser i Regnskabet for Mindeparken. — 2. Behandling.
Efterbevilling meddeltes.

14. (J. Nr. 3⁶—1938). **Efterbevilling** af Overskridelser i Parkvæsenets Regnskab. — 2. Behandling.
Efterbevilling meddeltes.

15. (J. Nr. 3⁹—1938). **Efterbevilling** af Overskridelser i Belysningsvæsenets Regnskab.

Overgik til 2. Behandling.

16. (J. Nr. 3⁸—1938). **Efterbevilling** af Overskridelser i Sporvejenes Regnskab.

Kai Blicher pegede paa, at Regnskabet bestaar af 2 Dele, Sporvognene og Trambusserne. Sporvognene var godt funderede og gav et pænt Overskud, men Trambusserne havde et Underskud paa ca. 41000 Kr. Dertil kom, at de Afskrivninger, der var sket paa Trambusserne, var for smaa; Afskrivningen burde være mindst 15 %, og hvis man regnede med dette, blev Underskudet 40000 Kr. større. Trambuskørselen gav altsaa Underskud, og det var derfor mærkeligt at se, at Kommunen havde saa stor Appetit paa at overtage den ene Rute efter den anden. Enten maatte Kommunen betale Tilskud til Trambuskørselen, eller ogsaa maatte Taksterne forhøjes. Det vilde være rigtigt at foretage en fuldstændig forretningsmæssig Afskrivning paa Tram-

busserne, ellers kunde man risikere at komme til at ligge med et Materiel, der ikke har den Værdi som det Beløb, Sporvejene skylder til Kæmnerkassen.

Borgmesteren svarede, at naar Trambusserne var en daarligere Forretning end Sporvognene, skyldtes det særlig de høje Benzinpriser, medens Sporvognene brugte den billige elektriske Strøm. Men Sporvejene var i sin Tid opført til 2.128000 Kr., og de var nedskrevet med ca. 50 %, saa man kørte ikke paa Pumperne. Der var i Aar overført 20000 Kr. til Kæmnerkassen, og der var et yderligere Overskud paa 16000 Kr., saa det var der næppe noget at sige til. Det vilde være inkonsekvent at have forskellige Takster for Sporvognene og Trambusserne. Angaaende Afskrivningen, saa var de 22 Trambusser nedskrevet til 99000 Kr. eller ca. 4500 Kr. pr. Stk., og saa var der næppe Grund til at klage over Afskrivningen. Hr. Blicher havde tidligere profeteret, at han vilde foreslaa en Takstforhøjelse, og hvis et saadant Forslag kom, vilde der jo blive Lejlighed til Forhandling om Spørgsmaalet. Man havde nu faaet Trambuslinier til Forstæderne, og Taksterne for disse var temmelig smaa. Da man overtog Ruten til Viby, foreslog Taleren at sætte Taksten 5 Øre højere, men det vilde man ikke gaa med til fra konservativ Side.

Thomas Christensen mente, at der var andre Hensyn at tage end det økonomiske. Naar en By voksede som Aarhus, maatte man sørge for at have Trafikmidlerne i Orden, selv om det ikke kunde give Overskud. Der var et tilstrækkeligt stort Overskud af Kommunens Værker til at bære et mindre Underskud ved Sporvejene, og

man burde ikke gaa til en Forhøjelse af Taksterne.

Borgmesteren bemærkede, at man maatte have nogle Ting, som gav Overskud, for der var nok, som gik til den modsatte Side. Overskudet ved Gasværket skyldtes væsentlig, at man laa med en større Kulbeholdning, da Prisstigningen kom; men ellers var man nødt til nogenlunde at følge Grossererne med Hensyn til Kulprisen.

Kai Blicher udtalte, at man hidtil havde været saa heldig, at Sporvognene kunde bære Trambussernes Underskud, men det var nu forbi. Taleren vidste ikke, hvorfra Borgmesteren havde sine Tal, for Kommunen overtog Sporvejene til en Pris af $1\frac{1}{4}$ Mill. Kr., og i Dag stod de til $1\frac{1}{2}$ Mill., altsaa $\frac{1}{4}$ Mill. mere, og der var kun anskaffet 3 nye Sporvogne til 84000 Kr.

Borgmesteren svarede, at de anførte Tal selvfølgelig var rigtige. Sporvejene blev overtaget til en altfor høj Pris, og selv om der ikke var købt mange nye Vogne, var omtrent alle Skinnespor fornyede.

Sagen overgik til 2. Behandling.

17. (J. Nr. 3⁷—1938). **Efterbevilling** af Overskridelser i Slagtehusets Regnskab.

Overgik til 2. Behandling.

18. (J. Nr. 30²⁶—1938). Andragende fra Odderbanen om Tilladelse til Ændring af Køreplanen for **Omnibusruten** Aarhus—Norsminde—Odder.

Anbefaledes.

19. (J. Nr. 30²⁴—1938). Andragende fra Odderbanen om Fornyelse af Koncession for **Omnibusruten** Aarhus—Norsminde—Odder.

Anbefalet af Brolægningsudvalget paa samme Betingelser som hidtil.

Tiltraadtes.

20. (J. Nr. 30²⁵—1938). Andragende om Fornyelse af Koncession paa **Fragtruten** Haldum—Hinnerup—Aarhus.

Anbefalet af Brolægningsudvalget for 2 Aar paa samme Betingelser som hidtil.

Tiltraadtes.

21. (J. Nr. 30²⁰—1938). Andragende om Fornyelse af Koncession for **Fragtruten** Lyngby—Haldum—Aarhus.

Anbefalet af Brolægningsudvalget for 2 Aar paa samme Betingelser som hidtil.

Tiltraadtes.

22. (J. Nr. 477—1938). Andragende fra Grundejere i Mejlgaades sydlige Del om Ophævelse af den **ensrettede Kørsel**.

Fra Politimesteren forelaa følgende Erklæring:

»Tilbagesendes Udvalget for Brolægning med Bemærkning, at jeg lige saa lidt som tidligere kan anbefale, at den ensrettede Kørsel ophæves.

Da det ikke efter mit Skøn tjener noget rimeligt Formaal, at dette Andragende, støttet paa væsentlig de samme Grunde, fremkommer Gang paa Gang, skal jeg henstille, at det tilkendegives Andragerne, at fremtidige Henvendelser om denne Sag ikke maa forventes besvarede.«

Brolægningsudvalget kan ikke anbefale, at den ensrettede Færdsel ophæves, og skal foreslaa Byraadet at besvare Andragendet i Henhold til Politimesterens ovenstaaende Bemærkninger.

Kai Blicher havde før forsøgt at bevise, at Ophævelsen af den ensrettede Kørsel ikke vilde give særlig større Trafik i Gaden. Der var heller ikke sket Færdselsulykker, mens der var almindelig Kørsel i Gaden. Det nuværende Forhold var en stor Uretfærdighed mod Grundejerne

i Gaden. idet det bevirkede, at deres Ejendomme faldt stærkt. Det vilde derfor være i Retfærdighedens Interesse, hvis Byraadet retter en Henstilling til Politimesteren om at ophæve den ensrettede Kørsel.

Vald. K l o s t e r fandt det beklageligt, at Politimesteren ikke kan imødekomme Andragendet fra Forretningsfolkene i Mejlgade, for det var en kolosal Fortræd for disse Folk. Det var ikke umiddelbart indlysende, hvorfor netop Mejlgade skal have ensrettet Kørsel, for adskillige Gader var langt vanskeligere at færdes paa, f. Eks. Frederiksgade, der tilmed havde en meget daarlig Parallelgade i Søndergade, medens Mejlgade som Parallelgade havde Kystvejen, der tog al den gennemgaaende Trafik. Taleren vilde meget indtrængende henstille til Byraadet at bede Politimesteren ændre sit Standpunkt, for Kravet var i høj Grad retfærdigt og burde imødekommes. Man prøvede at ophæve Paabudet, da Tværgade var spærret, og der skete ikke noget som helst derved. Byraadet kunde i hvert Fald henstille til Politimesteren at gøre et Forsøg med almindelig Færdsel i Gaden.

B o r g m e s t e r e n forstod ikke rigtig, hvad Meningen var, for Udvalget var enig om at nægte Andragendet.

J. P. N. Siig vidste ikke, om Udvalget var enig, men der stod i Indstillingen, at Udvalget henholdt sig til Politimesterens Erklæring, og Taleren kunde ønske at vide, om Udvalget ogsaa tiltræder Politimesterens Henstilling om, at fremtidige Henvendelser angaaende denne Sag ikke kan forventes besvarede. Det var lige haardt nok overfor Byens Borgere, og det vilde være lidt mærkeligt, om Brolægningsudvalget kunde

gaa med til en saadan Henstilling. Der kunde maaske komme nye Momenter i Sagen, og det vilde da se underligt ud, om en Kreds af Borgere i Byen ikke kunde faa Svar paa en Henvendelse til Byraadet. Der var ikke Tvivl om, at Ejendommene i Mejlgade faldt i Pris paa Grund af den ensrettede Kørsel, og derfor burde man nu tage Hensyn til Grundejerne, saa meget mere som de jo kunde risikere ikke at faa Svar, hvis de igen skulde komme med en Henvendelse.

J. R. Fanger kunde give Politimesteren Ret i, at dette Andragende tidt var fremkommet, men det maatte jo ligge Beboerne meget paa Hjerte at faa en Ændring af Forholdet. Brolægningsudvalget havde sendt Sagen til Erklæring hos Politimesteren, idet det var ham, der skulde give Tilladelsen, og naar han saa kategorisk nægtede det, kunde Udvalget ikke stille andre Forslag. Hvis han vilde ændre sit Standpunkt, var Sagen en anden.

Thomas Christensen antog, at Spørgsmaalet havde stor Betydning for Beboerne i Mejlgade, og da Kommunen var interesseret i at have nogle gode Skatteydere, og den ensrettede Kørsel forringede Skatteevnen, var der maaske Grund til en Ændring. Det var forstaaeligt, at Politimesterens Erklæring var faldet lidt for Brystet, og Taleren kunde godt gaa med til en Henstilling til ham om at ændre sit Standpunkt. Politimesteren burde ikke optræde som Diktator.

E. Winterberg oplyste, at Udvalget havde taget det Standpunkt at slutte sig til Politimesterens Erklæring uden Diskussion, idet Sagen tidligere havde været behandlet baade i Udvalget og i Byraadet. Men naar man talte om, at Grund-

ejere og Forretningsdrivende havde Krav paa Hensyn, saa glemte man, at den ensrettede Kørsel ogsaa var indført af Hensyn til Byens Borgere, nemlig Fodgængerne. og de var sikkert Flertallet. I Stedet for at kritisere burde man snarere se at faa ensrettet Kørsel i flere Gader; det var Løsenet i andre større Byer. Politimesteren havde Ansvar et udadtil for Trafikkens Sikkerhed, og man kunde næppe i et saadant Tilfælde tage et andet Standpunkt af Hensyn til en Kreds af Forretningsdrivende.

Vald. K l o s t e r erkendte, at man f. Eks. i Udlandet havde ensrettet Kørsel i flere Gader af Hensyn til Færdselssikkerheden; men Folk skulde ogsaa lære at bruge deres Øjne, og man plejede ikke at lave ensrettet Kørsel i Forretningsgader, da det var en meget stor Gene for Forretningsfolkene og en Uret mod Grundejerne. Taleren vilde indtrængende henstille til Byraadet at bede Politimesteren forsøgsvis at ændre sit Standpunkt.

B o r g m e s t e r e n pegede paa, at hele Udvalget havde sluttet sig til Politimesterens Stilling. Muligvis var det en Gene for nogle Forretningsdrivende; men man maatte ikke glemme, at Mejlgade var en meget snæver Gade, og der holdt altid mange Vogne i Gaden, fordi der var mange Grossistforretninger. En Kørsel i begge Retninger vilde let medføre, at Færdselen gik helt i Staa, og det var ogsaa Politimesterens Mening. Men hvis Udvalget ønskede Sagen tilbage, kunde man jo ikke have noget derimod.

J. R. F a n g e r erklærede, at Udvalget ikke havde tænkt at give noget uhøfligt Svar, men kun vedtaget at tiltræde Politimesterens Indstilling og ikke noget andet. Det var jo Borgmes-

teren, der skulde svare paa Byraadets Vegne, og han vilde vel ikke være uhøflig.

B o r g m e s t e r e n hævdede, at Hr. Fanger ikke kunde løbe fra Udvalgets Indstilling, og der stod udtrykkelig, at man tiltraadte Politimesterens Udtalelse.

I. C. S ø r e n s e n antog, at man i det mindste kunde blive enige om at tage Afstand fra Politimesterens Henstilling. I det sidste Numer af Tidskrift for Politivæsen havde Politimester Hoeck skrevet en Artikkel om Forholdet mellem Politiet og Kommunerne, efter at Politiet er overgaaet til Staten, og han udtalte heri bl. a. Ønske om, at det ikke skulde betyde et mindre hjerteligt Forhold mellem de to Parter end hidtil. Det kunde sikkert alle skrive under paa, men saa burde man ogsaa være fri for den Slags Bemærkninger som i Erklæringen. Byrådet havde Lov til at spørge Politimesteren, og en høflig Forespørgsel krævede et høfligt Svar. Politimesterens Svar ramte lige saa godt Byrådet som Andragerne. Der var meget, som talte for at ophæve den ensrettede Kørsel i Mejlgade; nogen Ulykke var ikke sket, før den indførtes, og det var en stor Gene for de Forretningsdrivende, idet der i Mejlgade var mange dybe Købmandsgaarde med flere Forretninger, hvortil der var stærk Kørsel. Taleren vilde anbefale, at Brolægningsudvalget endnu en Gang overvejer Sagen og i hvert Fald tager Afstand fra Politimesterens Bemærkning.

E. W i n t e r b e r g svarede, at man behøvede ikke at sende Sagen tilbage til Udvalget for at faa fjernet denne Bemærkning, for den havde Udvalget ikke sluttet sig til, men kun fulgt hans Indstilling om ikke at ændre noget ved Færdselen i Mejlgade.

J. R. F a n g e r havde ikke noget imod at tage Sagen tilbage, men saa maatte det være med en Henstilling fra Byraadet om at forsøge at faa en Ændring af Forholdet.

Borgmesteren mente, man maatte henholde sig til Indstillingen, og Udvalgets Medlemmer kunde ikke bagefter tage Afstand fra en Del af denne. Taleren kunde ikke gaa med til nogen Henstilling fra Byraadet; nu gik Sagen tilbage til Udvalget, og saa kunde dette paany drøfte den.

Sagen gik tilbage til Brolægningsudvalget.

23. (J. Nr. 155—1938). Andragende fra **Sportsflyveklubben** i Lyngby om Støtte fra Kommunen.

Budgetudvalget kan ikke anbefale Andragendet.

Kunde ikke bevilges.

24. (J. Nr. 513—1938). Andragende fra **Jordemoderforeningen** for Aarhus By og Amt om Forhøjelse af Kommunetaksterne.

Fra Socialudvalget forelaa følgende Indstilling:

»Idet man hoslagt fremsender et Andragende af 22. August 1938, der er indleveret til det herværende sociale Udvalg, og hvori Jordemoderforeningen andrager om for kommunale Patienter at faa Betaling efter Sygekassetakst, skal man oplyse, at der efter Forsorgslovens §§ 231 og 232, jfr. Indenrigsministeriets Bekendtgørelse Nr. 123 af 20. April 1936 § 2, for Tiden indtil 31. Marts 1941 er fastsat en Mindstebetaling til Jordemødre paa 20 Kr. for Enkeltfødsler og 30 Kr. for Tvillingfødsler, hvortil kommer en Betaling paa 4,00 Kr. pr. forhastet Tilkaldelse. Kommunerne kan imidlertid yde Jordemødrene en højere Betaling end denne, men opnaar kun Refusion efter Forsorgsloven for Mindstebetalingsbeløbet.

Efter Overenskomsten mellem Sygekasserne og Den almindelige danske Jordemoderforening tilkommer der Jordemødrene for Sygekassemedlemmer i Købstæder paa 15.000 Indbyggere og derover: 35 Kr. for Enkeltfødsler og 50 % mere for Tvillingfødsler, medens der ikke betales for forhastet Tilkaldelse. Tallene pristalsreguleres og ligger for Tiden 10 % højere end det anførte Beløb. Adskillige Købstæder har i Tidens Løb forhøjet Jordemoderhonorarerne. Københavns Kommune har fra 1. April 1938 forhøjet Betalingen fra 26 Kr. til 40 Kr., hvortil kommer 20 Kr. pr. Fødsel udover den første, hvor der i samme Barselstifælde finder mere end een Fødsel Sted.

I 1937—38 har man betalt følgende Jordemoderhonorarer:

100 Enkeltfødsler à 20 Kr.	2000,00 Kr.
25 Gange forh. Tilkaldelse à 4 Kr.	100,00 »
Ialt . . .	2100,00 Kr.

Efter Sygekassetakst vilde man have betalt:
100 Enkeltfødsler à 38,50 Kr. . . . 3850,00 Kr.

Merudgiften for 1937—38 vilde herefter have været 1750,00 Kr.

Man skal indstille, at Jordemoderforeningens Andragende imødekommes.«

Chr. Nielsen oplyste, at de nuværende Takster, 20 og 30 Kr. var fastsat ved Lov, og mere kunde Refusionen ikke beregnes efter; men adskillige Købstæder havde fundet Taksterne utilstrækkelige og derfor forhøjet dem. For at faa dem mere ensartede havde man gennem Købstadforeningen og Sammenslutningen af Socialudvalg henvendt sig til Ministeriet om en Ændring, men da der skulde en Lovændring til,

vidste man jo ikke, hvornaar det kunde ske. Det var antydet fra Ministeriets Side, at Sygekassetaksterne ikke kunde siges at være urimelige, og muligvis vilde de blive brugt som Rettesnor. Men da det som nævnt kunde trække i Langdrag med en Lovændring, og Udvalget erkendte, at de nuværende Takster var for smaa, foreslog man at imødekomme Andragendet saaledes, at Taksterne for Enkeltfødsel bliver 35 Kr. og for Tvillingfødsel 52,50 Kr.

J. R. Fanger spurgte, hvornaar Ændringen skulde træde i Kraft.

Chr. Nielsen svarede, at det skulde være straks eller fra 1. Oktober.

Indstillingen vedtoges saaledes, at Ændringen er gældende fra 1. Oktober.

25. (J. Nr. 102³—1938). Meddelelse fra Budgetudvalget angaaende **Grundstensnedlæggelsen for det ny Raadhus.**

Fra Udvalget forelaa Forslag om, at følgende Dokumenter nedlægges i Grunden:

»Den 24. September 1938, i Kong Chr. d. X's 27. Regeringsaar nedlagdes Grundstenen til denne Bygning, Aarhus Bys Raadhus.

Beslutningen om Opførelse af et nyt Raadhus toges i Byraadets Møde den 28. Januar 1937 ligesom det besluttedes at udskrive en offentlig Arkitektkonkurrence og at stille et Beløb af 25000 Kr. til Raadighed med Henblik paa Præmiering og Indkøb af Projekter.

1. Præmie i Konkurrencen tildeltes Arkitekterne Arne Jacobsen og Erik Møller, hvem det i Forbindelse med Ingeniørfirmaerne Niepoort & Wied samt Steensen & Warming overdroges at forestaa Opførelsen af Raadhuset i

Henhold til det i Byraadets Møde den 18. November 1937 forelagte Forslag.

Kommunens Tilsyn med Byggearbejdet er henlagt under Budgetudvalget, hvis Medlemmer er:

Borgmester H. P. Christensen (Formand),
Afdelingsingeniør J. R. Fanger,
Overlærer K. Moustén,
Forligskommissær, E. Stecher Christensen og
Landsretssagfører I. C. Sørensen.

Ud over disse er følgende Borgere indvalgt i Byraadet:

Fru Esther Aggebo,
Overlærer H. J. Baden,
Overbetjent Frk. Johanne Berg,
Direktør, Konsul Kai Blicher,
Maler Thomas Christensen,
Arbejdsmand G. V. Jaquet,
Gartner H. P. Jensen,
Købmand Vald. Kloster,
Kontorbestyrer Hans Madsen,
Købmand C. Møller Rasmussen,
Udvalgsformand Chr. Nielsen,
Overlærer J. Riber,
Arbejdsmand E. Rolander,
Tømremester J. P. N. Siig,
Murer S. F. Sørensen,
Maskinassistent Ernst Winterberg.

Raadhuset opføres paa »Bispens Løkke«, en middelalderlig Grund, der af Kong Chr. d. III. 1542 blev givet til Aarhus By og derefter 1575 overdroges til Borgmestre og Raad som Embedsjord. 1818 udlagdes en Del af Borgmestrejorden til Kirkegaard. Paa denne Grund, der skiftende var i Kirkes, Krones og Borgers

Værge, vil Aarhus By nu rejse sit tredie historisk kendte Borgerhus.

Sammen med dette Dokument nedlægges i Grunden en Meddelelse om tidligere Raadhuse i Aarhus.

Grundstenene nedlagdes af Statsminister Th. Stauning og Indenrigsminister Bertel Dahlgaard og Slutstenen af Borgmester H. P. Christensen.

Som Bilag til Dokumentet vedrørende Nedlæggelsen af Grundstenen til Aarhus Raadhus gives her følgende Beretning om tidligere
RAADHUSE I AARHUS.

Aarhus Bys ældst kendte Raadhus havde sin Plads ved den østre Ende af Storetorv tæt foran Domkirkens Taarn og paa en Grund, der formentlig oprindelig har tilhørt Kirken, idet Byen indtil 1496 udredede Jordskyld af Raadhuset til Sct. Clemens Domkirke.

Hvornaar Raadhuset er opført, vides ikke; det nævnes i et Tingvidne af 1. August 1465, hvori erklæres, at Borgmestre, Raadmænd og Menigheden i Aarhus aldrig fik »adhuarsell louligh til Aars Byting eller til Aars Radhws.«

Omkring Aar 1700 bestod Raadhuset af en 2-Etages Bygning med Trappegavle og smaa blyindfattede Ruder. Under Huset fandtes hvælvede Kældre. Den nordligste af disse tjente i mangfoldige Aar som Stadens Vinkælder, efter at Frederik II. 1582 havde givet Magistraten Privilegium paa Udtapning af Vin i Kander, Krus og Pottemaal. I de øvrige Kælderrum forefandtes bl. a. Arrester, hvis ringe Tilstand røbes i Byfogdens Beretning 1717 vedrørende 2 Fanger i Raadhuskælderen, som »der i Frost

og Kulde ingen Varme kan faa, men absolut maa krepere af Frost foruden den Mængde Utøj, som efter Beretning i Raadhuskælderen skal være.«

Fra Arresterne førte en Trappe op til Tingstuen i Stuetagen. Paa 1. Sal fandtes en Sal, der toges i Brug til Borgerbryllupper saavel som til Spil, naar Komedianter kom i By.

I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede tilbyggedes mod Syd en Bygning, hvor Hovedvagten fik Lokaler.

Omkring 1840 var Arresterne, hvoraf der nu fandtes ialt 11, deraf 9 i Kælderen, i en højst miserabel Tilstand, fugtige, usunde, uopvarmelige og kun adskilte ved Bræddevæg, saa Fangerne »idelig kunne tale med og instruere hverandre«, ligesom Undvigelse jævnlig fandt Sted.

Under disse Forhold modnedes i 1840'erne Planer om Opførelse af et nyt Arrest- og Tinghus til ca. 50000 Rdlr., men Krigen 1848—50 stillede sig hindrende i Vejen for Sagens Løsning.

Først 1856—57 realiseredes Planen, idet Købstad og Amt det nævnte Aar i Fællesskab paabegyndte Opførelsen af et nyt Raadhus paa Hjørnet af Domkirkeplads og Mejlgade.

Bygningen opførtes i Renæssancestil efter Tegning af C. G. F. Thieleman. Det gamle Raadhus blev udbudt til Nedbrydning og solgtes i Foraaret 1859 til en Marskandiser; Prisen var 1700 Rdlr.

Aarhus omkring 1850 var en lille By, der strakte sig mellem Mindet og Aarhus Mølle. Sønder-, Vester- og Nr. Allè med Nørregade var den landlige Vej, der »Bag om Byen« drog

sin Bue fra Mindeport til Studsgades Port; indenfor denne Kreds med dens sommergrønne Haver og med Tofter, hvor Køerne græssede, levede paa faa nær Byens 8891 Sjæle (Folketælling 1. Februar 1850).

De ca. 80 Aar, der er henrundet, siden Raadhuset rejstes, har set hin Tids Aarhus forvandles til Jyllands Hovedstad med et Folketal omkring det 10-dobbelte af Datidens. Under denne Udvikling blev Raadhuset for trangt som Ramme om den kommunale Administration, hvis Virke efterhaanden maatte fordeles over en Række Kontorlokaler, hvoraf de fleste er beliggende paa Mejlgade, i umiddelbar Nærhed af Raadhuset. (I Oktober 1906 henflyttedes Tinglokalerne og Arresterne herfra til et nyt Ting- og Arresthus paa Bispetofte).

Opførelse af det ny Raadhus vil medføre, at den kommunale Administration med Undtagelse af ganske faa Grene — Belysningsvæsenet og Socialforsorgen — samles under samme Tag og formentlig vil kunne bevares samlet det meste af en Menneskealder frem i Tiden.«

B o r g m e s t e r e n henviste til de foreliggende Udkast til Dokumenter, som skulde nedlægges i Raadhusets Grund. Samtidig forelaa Meddelelse fra Statsministeren og Indenrigsministeren om, at de med Glæde vilde give Møde ved Indvielsen og hver nedlægge en Grundsten. Indvielsen vilde blive den 24. September. Der vilde ikke blive nogen større Festlighed, kun Byraadets Medlemmer og Arkitekterne samt de Embedsmænd, der havde med Sagen at gøre.

Tiltraadtes.
